

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Agrarische bedrijfstoets: reactie NAJK
Datum: woensdag 12 februari 2025 12:19:54

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 16 januari 2025 23:16

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Re: Agrarische bedrijfstoets - Wijziging Omgevingswet

Legalisatieprogramma

Goedenavond,

Hierbij onze inbreng:

Vragen agrarische toets:

Inhoudelijk:

- Hoe denkt u over de voorgestelde verlenging van de legalisatieverplichting? Indien u dit

niet wenselijk vindt, kunt u dit nader motiveren?

De overheid heeft gefaald op dit thema en dat is buitengewoon ernstig. Niet alleen voor de PAS-melders zelf, maar ook voor het vertrouwen in de overheid. Wat ons betreft moet er zo snel mogelijk gewerkt worden aan een nieuwe oplossing voor PAS-melders en ook interimmers. Die laatste groep wordt in dit wetsvoorstel gemakshalve vergeten, terwijl die ook legalisatie behoeft.

Gezien het feit dat de overheid niet aan de legalisatieverplichting heeft voldaan, moet zij dit per ommegaande doen. Het verlengen van de periode waarin die legalisatieverplichting moet plaatsvinden vinden wij dan ook een enorm zwakgebod vanuit de overheid, maar het geeft haar wel meer tijd om PAS-melders te legaliseren. Wanneer de overheid denkt niet bij machte te zijn om per direct PAS-melders te legaliseren, dan moet zij pogen om deze categorie te beschermen van handavingsprocedures. Het verlengen van de legalisatieverplichting kan hierbij helpen, maar is volgens ons bij lange na niet voldoende om de heer Vollenbroek en zijn vrienden tegen te houden in de rechtbanken. In onze ogen is het een klein haakje, maar nog lang niet sterk genoeg. In dit daglicht zou je verlenging enigszins wenselijk kunnen noemen, omdat de beleidsarmoe niet meer dan dit kan leveren. Noodzakelijk hierbij is een degelijke aanpak die in de periode van verlenging daadwerkelijk legaliseren. Zoals bij de volgende vraag beschreven is, is de voorgestelde aanpak verre van toereikend.

NAJK is van mening dat het onbestaanbaar is dat de overheid zichzelf enkel een legalisatieverplichting oplegt voor PAS-melders en niet voor interimmers. Die categorie mist en hoort ook in de wet te staan.

- Hoe denkt u over de verbreding van het wetsvoorstel met andere oplossingen zoals in de

kamerbrief van 28 november 2024 aangekondigd?

In onze ogen is geen enkele richting meer haalbaar op basis bestaande stikstofwetgeving en de invulling hiervan. Een rekenkundige ondergrens lijkt nog ver weg. Intern salderen is niet meer mogelijk. Een nieuwe gebiedsgerichte oplossing voor PAS-melders is nog vaag omschreven dat hieruit ook geen soelaas af te leiden is voor PAS-melders. Kortom, deze oplossingsrichtingen zijn wat ons betreft geen oplossingsrichtingen meer. Onze angst hierdoor is dat het voorkomen van handavingsprocedures bij PAS-melders niet haalbaar is, ook met deze wetswijziging

in de hand. Immers, het is niet duidelijk met welk haalbaar en realistisch beleid de overheid haar legalisatieverplichting wil gaan invullen. Vollenbroek en zijn vrienden hebben hierdoor een grote kans om handhavingsprocedures af te dwingen bij de bevoegde gezagen.

Haalbaarheid:

- Zal de verlenging van de termijn tot 1 maart 2028 voldoende tijd bieden om uw legalisatie

te voltooien in combinatie met de nieuwe maatwerkaanpak? Waarom wel of niet?

Zoals hierboven omschreven biedt de nieuwe maatwerkaanpak geen enkele oplossingsrichting voor de legalisatie van PAS-melders, gezien de huidige stikstofwetgeving en de jurisprudentie die hieromtrent is ontstaan. Als het stikstofbeleid en dus ook de legalisatiemethode niet verandert, dan zal het verlengen enkel een verlenging van de legalisatietermijn van PAS-melders door de overheid opleveren. Niet meer dan dat. Daarbij komt wel dat je de bedrijven opzadelt met 3 jaar extra onduidelijkheid. Zonder haalbaar en realistisch beleid is het verlengen voor het individuele bedrijf uitstel van executie.

Uitvoerbaarheid:

- Wat heeft u nodig om de verlenging van de termijn effectief te kunnen benutten? *Bedrijven die PAS-melder zijn krijgen geen financiering bij banken om te investeren in verduurzaming of een bedrijfsovername te doen. Dat betekent dat jonge veehouders die PAS-melder zijn, het bedrijf van hun ouders of derden niet kunnen overnemen wanneer de bank benodigd is. De banken financieren niet, omdat ze door de Nederlandse Bank gewezen worden op hun zorgplicht die banken interpreteren als reden om PAS-melders niet extra te laten investeren in hun bedrijf met geleend geld, aangezien ze als illegaal bestempeld worden. Dergelijke bedrijven lopen het risico wanneer handhavingsprocedures afgedwongen worden door de rechter hun ondernemingen in zijn geheel of gedeeltelijk gesloten te worden waardoor zij niet meer aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen. Banken zien het als hun zorgplicht om bij dergelijke bedrijven de financiële verplichtingen niet te verhogen en daarom verstrekken ze geen leningen. Wat PAS-melders nodig hebben is dat zij weer financieringen kunnen krijgen bij banken, ondanks dat ze geen natuurbeschermingswetvergunning in bezit hebben. Dit alles geldt net zo goed voor interimmers.*

- Heeft uw bedrijf al specifieke maatregelen genomen om de legalisatie te versnellen? Zo ja, welke?

De enige maatregel die PAS-melders kunnen nemen om legalisatie te versnellen is het aankopen van ammoniakrechten, zodat ze middels extern salderen hun eigen legalisatie kunnen realiseren. Hiermee vullen zij de legalisatieverplichting jegens hen van de overheid in door zelf te investeren met eigen geld (lenen kan namelijk niet) in ammoniakrechten. Los van het feit dat het buitengewoon triest is dat deze bedrijven het heft in eigen handen nemen, omdat de overheid haar woord niet na komt, is extern salderen in bijna alle provincies niet meer mogelijk. Dus ook hier lopen bedrijven vast, ondanks dat ze maatregelen hebben getroffen. Dit alles geldt net zo goed voor interimmers met daarbij het verschil dat de overheid hen niet wil legaliseren en PAS-melders wel.

(Financiële) lasten:

- Hoe beïnvloedt de verlenging van de termijn de administratieve procedures en werklast

binnen uw bedrijf?

De bedrijven van PAS-melders en interimmers staan stil. Investeren kan niet, want ze hebben niet de juiste vergunningen. Daardoor kunnen ze hun bedrijven niet verduurzamen of het bedrijf overnemen van hun ouders en/of derden. Daar komt bij dat de verlening zorgt voor nog drie extra jaren onzekerheid, mentale druk en investeringen door ondernemers in tijd om medewerking te verlenen aan alle nodige procedures.

- Wat zijn de verwachte financiële implicaties van de wijziging van de termijn van het legalisatieprogramma voor uw bedrijf?

Zo lang handhavingsprocedures geen kans krijgen, blijft de toestand hetzelfde: onzekerheid over legalisering. De financiële complicatie hiervan is dat er niet zwaar

geïnvesteed kan worden in het verduurzamen van het bedrijf of bedrijfsovernames van ouders en/of derden. Deze bedrijven staan straks al met al bijna tien jaar stil. Het is dan ook nog maar de vraag of de ondernemers financieel nog staat zijn om hun bedrijven na legalisatie toekomstbestendig te maken.

- Heeft uw bedrijf al investeringen gedaan in afwachting van legalisatie?

Ja, er zullen enkel gevallen zijn die met eigen geld ammoniakrechten hebben gekocht om middels extern salderen legalisatie van hun bedrijf zelf te realiseren. Aangezien dit in bijna geen enkele provincie meer mogelijk is, zijn deze kosten ook voor niks geweest. Daarbovenop is dit een wanhoopsdaad, omdat de overheid haar verplichtingen niet nakomt.

Juridische aspecten

- Heeft uw bedrijf natuurvergunningen en wat is de status hiervan?

Nee, natuurlijk hebben PAS-melders geen natuurvergunningen. Dat is nu net het probleem. Dit geldt overigens ook voor interimmers. Het kan zijn dat een PAS-melder een natuurbeschermingswetvergunning als referentie heeft. Echter zal die ten alle tijden ontoereikend zijn, want waarom zou je anders destijds een PAS-melding hebben gedaan?

- Ziet u juridische of procedurele obstakels bij de uitvoering van de voorgestelde wetswijziging?

Ja, natuurlijk zien wij obstakels. Het juridisch verlengen van de legalisatieverplichting is slechts een opdracht die de overheid krijgt. Als zij hier geen invulling aangeeft middels nieuw stikstofbeleid en nieuwe legalisatiemethoden, dan is het een wassen neus. Handhavingprocedures kunnen hierdoor lastig worden geweerd. Daarbij is ook een groot obstakel dat deze wetswijziging geen legalisatieverplichting voor interimmers betekent. Ook die groep moet geholpen worden.

Bedrijfscontinuïteit:

- Wat is de impact van de verlenging van de termijn op de continuïteit van uw bedrijfsvoering?

Enkel verlengen zonder legaliseren is desastreus. Zoals hierboven omschreven schatten wij in dat zonder aanpassing van het stikstofbeleid en de methode van legalisatie, dit het geval zal zijn. De bedrijven van niet gelegaliseerde PAS-melders en interimmers staan stil. Investeren kan niet, want ze hebben niet de juiste vergunningen. Daardoor kunnen ze hun bedrijven niet verduurzamen of het bedrijf overnemen van hun ouders en/of derden. Kortom, een sterfhuiskonstructie ontstaat. Wanneer deze bedrijven in aanmerking komen voor een stoppersregeling, zullen ze absoluut overwegen om hieraan mee te doen. Immers, dan weten ze wat ze hebben, namelijk financieel kapitaal waarmee ze in het buitenland verder kunnen gaan, als het moet zelfs buiten de EU.

- Hoe verwacht u dat de verlenging van de termijn de uw bedrijfsleven verder (op andere niet genoemde vlakken) zal beïnvloeden?

Zie bovenstaande antwoord. Daarbovenop komt ook nog de mentale druk die ontstaat doordat een PAS-melder, maar ook een interimmer in zware onzekerheid verkeert over de vraag of hij of zij ooit nog gelegaliseerd gaat worden. Bij verscheidene PAS-melders en interimmers zorgt deze mentale druk nu al voor grote psychische problemen. Dit zal zeker niet afnemen, eerder toenemen.

Ondersteuning:

- Welke ondersteuning van de overheid verwacht u bij de verlenging van de termijn van het legalisatieprogramma?

Zorg voor een nieuw voor de boer werkbaar stikstofbeleid en nieuwe werkbare methoden van legalisatie die PAS-melders en interimmers kunnen toepassen. Zorg dat PAS-melders en interimmers volledig ontzorgd worden zowel bij handhavingprocedures als bij procedures die benodigd zijn voor legalisering. Zorg er daarnaast voor dat aan PAS-melders en interimmers alle kosten vergoed worden die op wat voor wijze dan ook te relateren zijn aan hun eigen legalisatie. Facturen die voortvloeien uit deze kosten moeten direct betaald worden door de overheid. Een PAS-melder of interimmer moet dit niet zelf eerst voorschieten. Stel een PAS-melder of interimmer zit krap in zijn liquiditeit, dan kan dit een belemmering zijn voor hem om te investeren in zijn legalisatie. Daarmee wordt zijn bedrijf nooit legaal. Dat mag nooit

een belemmering zijn. Daarom moeten alle facturen die voortvloeien uit alle gemaakte kosten voor legalisatie direct verstuurd worden naar de overheid, zodat PAS-melders en interimers hun eigen liquiditeit hiervoor niet hoeven aan te spreken.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Voorzitter Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt ([NAJK](#))

Op di 7 jan 2025 om 17:08 schreef [REDACTED]:

Geachte heer, mevrouw,

Momenteel wordt door het ministerie van LVVN gewerkt aan de wetswijziging voor het verlengen van het legalisatieprogramma voor de PAS-melders. Aan de voorkant hiervan voeren we een agrarische toets uit en we vragen die graag bij u uit. In de bijlage vindt u de informatie van de wetswijziging en de vragen voor de agrarische toets.

U kunt uw inbreng op de volgende manieren aan ons doorgeven:

- Schriftelijk per mail, uiterlijk 17 januari 2025;

En/of

- Mondeling bij een online bijeenkomst op donderdag 16 januari van 15.00 tot 16.00 uur (tijdens deze bijeenkomst is er ook gelegenheid tot het stellen van vragen over het wetsvoorstel). Het agendaverzoek zal door het secretariaat worden verstuurd. Uiteraard mag de uitnodiging ook worden doorgestuurd naar een collega.

De bijeenkomst wordt georganiseerd en begeleid door de afdeling Juridische Beleidsvorming van het DG Landelijk Gebied en Stikstof (LG&S). Heeft u vragen vooraf, dan kunt u deze stellen aan [REDACTED] (zie cc).

Met hartelijke groet,

Ook namens [REDACTED],

[REDACTED]